

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תש"ל

חלק ד – יו"ל לש"פ וישב, כ"ג כסלו, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

פתח דבר

לקראת ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק רביעי מהתוועדות י"ט כסלו ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תולדות, חלק שני לש"פ ויצא, חלק שלישי לש"פ וישלח).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכנינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

חג הגאולה י"ט כ"ג כסלו, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2015 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

לג. ישנו מנהג מידי שנה בשנה לערוך בי"ט כסלו חלוקת הש"ס, — וענין זה קשור גם עם סיום התניא, ששם כותב: "לגמור את הש"ס בכל שנה ושנה .. בכל מנין ומנין .. יצרפו אליהם אנשים מאיזה מנין גדול כו"; ומסיים שם אודות ענין השבת — באופן שכל אחד לוקח על עצמו מסכתא, על מנת לסיימה לי"ט כסלו הבעל"ט.

וכמדובר כמ"פ¹⁸⁴ — המובא באחרונים¹⁸⁵ — בנוגע להצטרפות לציבור שמחלקים ביניהם את כל הש"ס כולו, שכיון שהוא בעצמו, מצד עניניו, אינו יכול — ע"פ שו"ע — לסיים את הש"ס כולו במשך שנה, הרי זה בגדר של מלאכה שאינה יכולה להעשות ע"י אחד, שחייבים עלי' גם אם עשאוה שנים, כיון שאי אפשר לעשותה אלא ע"י שנים¹⁸⁶, ומזה מובן שע"י ההצטרפות לציבור בחלוקת הש"ס, נחשב לו כאילו למד בעצמו את כל הש"ס (כמדובר פעם בארוכה).

ובהתאם לכך ישנו גם המנהג לסיים מסכת במשך ההתוועדות, ולומר "הדרן", בקיצור עכ"פ.

וכיון שהקביעות של י"ט כסלו בשנה זו היא בשבת [אלא שההתוועדות נערכת — כרגיל — במוצאי י"ט כסלו אור לכ' כסלו, בגלל שהגאולה היתה בי"ט כסלו לפנות ערב, בזמן המנחה, ומצד סיבה הידועה בא הדבר לידי פועל רק בכ' כסלו¹⁸⁷] — הי' ראוי לכאורה לערוך סיום על מסכת שבת.

אבל יש מסכת נוספת שגם היא מסתיימת בענין השבת (אלא ששם בא ענין השבת בהמשך לענינים שלפנ"ז) — מסכת תמיד, שסיומה "ליום שכולו שבת כו".

לד. ה"סיום" על מסכת תמיד — "השיר שהיו הלויים אומרים במקדש, ביום הראשון היו אומרים לה' הארץ ומלואה וכו', בשבת היו אומרים מזמור שיר ליום השבת, מזמור שיר לעתיד לבוא, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים", ובברייתא¹⁸⁸: "רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא, בשביעי היו אומרים מזמור שיר ליום השבת, ליום שכולו שבת, אמר רבי נחמי', מה ראו חכמים לחלק בין הפרקים הללו (שכל ששת

(187) ראה לקו"ד ח"א כט, רע"א. וראה גם תו"מ חמ"ח ע' 371. וש"נ.
(188) ר"ה לא, א (ובפרש"י).

(184) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ח
סע"ג (תו"מ חנ"א ס"ע 398). וש"נ.
(185) נסמנו באג"ק ח"ד ע' קכו בהערה.
(186) ראה שבת צג, א.

ימים נאמרין הפרקים הללו על שם שעבר, ושל שבת על שם להבא), אלא .. בשביעי על שם ששבת", ומבואר בגמרא¹⁸⁸ ש"קמפלגי בדרב קטינא, דאמר רב קטינא שיתא אלפי שני הוה עלמא וחד חרוב, שנאמר¹⁸⁹ ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, אביי אמר תרי חרוב, שנאמר¹⁹⁰ יחינו מיומים" (ר"נ לית ל' דרב קטינא אלא דאביי, הלכך ליכא למימר על שם יום אחד שכולו שבת, דהא תרי נינהו),

— שלדעת ר"ק ש"חד חרוב", מתבטלת טענת ר"נ "מה ראו חכמים לחלק כו":

ובהקדם הפלוגתא בפירוש "שביתה" (שבת): (א) בביעור חמץ ("תשבתו שאור"¹⁹¹), "ר' יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה, וחכמים אומרים אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים"¹⁹², (ב) בפירוש "והשבתי חי' רעה מן הארץ"¹⁹³, "ר' יהודה אומר מעבירם מן העולם, ר' שמעון אומר משביתן שלא זיקו"¹⁹⁴ — שלדעת ר"י די בביטול הצורה כו', ולדעת ר"ש צ"ל ביטול המציאות כולה: שריפת החמץ, והעברת המזיקים מן העולם (לא רק שנשאת מציאותם באופן שאינם מזיקים¹⁹⁵).

וכיון שלעת"ל נאמר "וגר זאב עם כבש"¹⁹⁶, עכצ"ל¹⁹⁷, שלדעת ר"י יהיו ב' תקופות — "תרי חרוב": באלף הראשון, תתבטל רק הצורה של המזיקים, שלא זיקו, ובאלף השני, תתבטל מציאותם לגמרי; משא"כ לדעת ר"ש תהי' רק תקופה אחת, "חד חרוב" — "משביתן שלא זיקו".

ולכן: להדעה ש"חד חרוב", שתהי' רק השביתה "שלא זיקו" — אין זה ענין חדש לגמרי, שהרי כך הי' גם בשבת בראשית¹⁹⁸, ונמצא,

הרמב"ם והזהר, שר"י סובר כדעת הרמב"ם שזהו רק משל, ור"ש (רשב"י, מרא דהזהר) סובר כדעת הזהר (ח"ג קה, רע"א — ברע"מ) שיהיו הדברים כפשוטם (שהרי הרמב"ם והזהר ידעו אודות הפלוגתא של ר"י ור"ש, ואעפ"כ נחלקו כו'). ובפרט ע"פ המבואר בעבודת הקודש (ח"ב פל"ח) שלכל הדעות יחזור העולם להשלימות שהיתה בהתחלת הבריאה. (198) וע"ד מארז"ל (ב"ר פי"א, ב. מדרש תהלים ושוח"ט צב, א) "ל"ו שעות שימשה אותה האורה", שלכן לא נאמר בשבת "ויהי ערב ויהי בוקר", כיון שהי' כולו אור, והיינו, שישנה אמנם מציאות העולם, שמים וארץ וכו', אלא שמציאות זו היא באופן נעלה — "ויכולו השמים והארץ גוי" (בראשית ב, א)

(189) ישע"י ב, יא"ז.
 (190) הושע ו, ב.
 (191) בא יב, טו.
 (192) פסחים רפ"ב.
 (193) בחוקותי כו, ו.
 (194) תר"כ עה"פ.
 (195) בדוגמת חמץ שעבר עליו הפסת.
 (196) ישע"י יא, ו.
 (197) לכאורה הי' אפשר לתרץ ע"פ מ"ש הרמב"ם (הל' מלכים רפ"ב) ש"וגר זאב עם כבש .. וכן כל כיוצא באלו הדברים בענין המשיח, הם משלים, ובימות המלך המשיח יודע לכל לאי זה דבר הי' משל ומה ענין רמזו בהן". אבל, לא מסתבר בשכל לומר שר' יהודה ור' שמעון פליגי בפלוגתא של

שהפירוש ש'מזמור שיר ליום השבת" קאי "ליום שכולו שבת", אינו מחזק בין "להבא" ל"שעבר"; ורק להדעה ש"תרי חרוב", שלעת"ל תהי גם העברת המזיקים מן העולם, נשאלת השאלה: "מה ראו חכמים לחזק בו", שזהו ענין חדש לגמרי ששייך רק "להבא" —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁹⁹ בלקו"ש ח"ד ע' 188 ואילך.

לה. ויש לומר בדרך אפשר שענין זה קשור גם עם התחלת המסכת: התחלת המסכת היא בענין השמירה במקדש — "בשלשה מקומות הכהנים שומרים וכו'" (ובפרטיות: "בשלשה מקומות הכהנים שומרים . . והלויים בעשרים ואחד מקום וכו'"²⁰⁰, "הכהנים שומרים מבפנים והלויים מבחוץ"²⁰¹).

ובטעם שמירה זו — כתב הרמב"ם (בפירוש המשניות²⁰² וכן בהלכות בית הבחירה²⁰³) שאין זה מחמת פחד מלסטים כו', אלא שמירה שהיא ענין של כבוד, וכפי שמביא הלשון מספרי זוטא²⁰⁴: "אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין".

ומצינו במפרשים ב' אופנים בביאור הטעם שאין צורך בשמירה מפני גנבים: (א) דאין עניות במקום עשירות²⁰⁵, ואי גנבי כלי המקדש, יקנו אחרים²⁰⁶. (ב) כיון שהשערים היו נעולים²⁰⁷.

והחילוק ביניהם — שלפי אופן הא', יכולה להיות מציאות של גניבה, ואעפ"כ, לא יגרום הדבר היזק לביהמ"ק, להיותו במעמד ומצב של עשירות (ע"ד "משביתן שלא יזיקו", שישנה המציאות של הדבר

— ללא חושך, ובאופן ש"אין עצב בה", שלכן אין אבילות בשבת (רמב"ם הל' אבל רפ"י).

ולהעיר, שענין זה הוא אמנם למעלה מששת ימי בראשית, אבל אעפ"כ, הרי זה באופן שיש לו שייכות אליהם [שהרי יום השבת אינו ענין בפני עצמו, אלא הוא יום השביעי, שבא בהמשך לששת ימי בראשית, ונמנה יחד עמהם בשבעת ימי השבוע, אלא שהוא המעולה שבהם, וכדאיתא במדרש (ויק"ר פכ"ט, יא): "כל השביעין חביבין . . בשנים שביעי חביב, שנאמר והשביעית תשמטנה ונטשתה . . בימים שביעי חביב שנאמר ויברך אלהים את יום השביעי" (ועד"ז בשאר הדוגמאות שהובאו במדרש)], ואין זה

ענין שמובדל לגמרי מששת ימי החול; זהו ענין נעלה יותר מששת ימי החול, אבל יש לו קשר עמהם, ועד ש"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", כנ"ל (סכ"ו) בנוגע לענין הב' שבשבת שנעשה ע"י ששת ימי החול.

(199) בשילוב שיחת ש"פ וישב שנה זו.
 (200) ריש מדות.
 (201) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ח ה"ד.
 (202) ריש תמיד.
 (203) שם ה"א.
 (204) הובא ביל"ש קרח רמז תשנב (בסופו).
 (205) שבת קב, ב. וש"נ.
 (206) המפרש ריש תמיד.
 (207) ראה ביאורי הגר"א שם.

המזיק, אלא שאינו מזיק); משא"כ לפי אופן הב', כיון שהשערים נעולים, הרי מלכתחילה לא יכול להיות מציאות של גניבה, אפילו לא גניבה שאינה גורמת היזק (ע"ד "מעבירם מן העולם").

וענין זה קשור גם עם ב' הדעות שמצינו בנוגע לשמירת המקדש — שלדעת הרמב"ם²⁰⁸, "שמירה זו מצותה כל הלילה", אבל לדעת כמה פוסקים²⁰⁹ היתה השמירה לא רק בלילה, אלא במשך כל המערת-לעת כולו, הן ביום והן בלילה. וטעם הדבר — דלכאורה: מהו הצורך בשמירה (לא רק בלילה, אלא) גם ביום? — לפי שהשמירה הן ביום והן בלילה מורה על שלילת הענין דהיסח הדעת²¹⁰.

וזהו גם הקשר סיום המסכת בענין "יום כולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" — ב' הענינים ד"שבת" ו"מנוחה":

"שבת" — הו"ע השביתה, שהפירוש הפשוט בזה הוא שבאופן כזה נשאר הענין, ללא שינויים; אם הוא בלתי שלם, אזי נשאר בלתי שלם.

[וכפי שמצינו בנוגע לעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות²¹¹, שא' מהם הוא "המזיקין", "אלו השדים" — שלאחרי שנבראו נשמות השדים, קידש היום, ולא הספיק לברוא הגופים (כמבואר בזהר²¹² ובמפרשי המשנה²¹³).

וענין זה קשור גם עם המוזכר לעיל (ס"ב) שבשבת הראשונה נאמר "ויכל אלקים ביום השביעי", ש"הקב"ה שיודע עתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה", והיינו, שהרגע האחרון של יום הששי הוא הרגע הראשון של יום השביעי, בדוגמת מקום החתך, ככל חילוקי הדינים שבזה²¹⁴].

ונוסף על ענין השביתה שבשבת — ישנו גם ענין ה"מנוחה".

ובזה גופא ישנו חילוק בין ב' הגירסאות — "שבת מנוחה" או "שבת ומנוחה"²¹⁵: "שבת מנוחה" — הו"ע אחד, "חד חרוב"; ואילו "שבת ומנוחה" — הם ב' ענינים, "תרי חרוב", והיינו, שבתקופה הא' יהי' הענין ד"שבת", ובתקופה הב' יהי' הענין ד"מנוחה".

לזו. והנה, בנוגע למסכת תמיד, כותב הרמב"ם²¹⁶ — בביאור

---

208 שם ה"ב.
 209 ראה בהנסמן בלקו"ש חיי"ג ע' 56 הערה 75.
 210 ראה גם לקו"ש ח"ז (הנ"ל סל"ד) ע' 11.
 211 ראה פ"י הרא"ש שם.
 212 אבות פ"ה מ"ו.
 213 ראה שערי זהר לאבות שם. וש"נ.
 214 ראה הנסמן בלקו"ש ח"כ ע' 98 הערה 11.
 215 ראה גם לקו"ש ח"ז (הנ"ל סל"ד) ע' 195 בשוה"ג.
 216 (216) בהקדמתו לפירוש המשניות (ד"ה והחלק הששי קרוב לסופו).
 217 פ"י הרע"ב.

מקומה המסויים בסדר המסכתות, ש"הניח אותה באחרונה", אפילו לאחר מסכת מעילה (לא רק לאחר מסכתות גדולות, כמו זבחים ומנחות) — "שאיך בה .. אלא סיפור, שהוא אומר היאך היו מקריבין התמיד, כדי לעשות כן תמיד", גם עכשיו, כי, אע"פ שביהמ"ק חרב, הרי זה רק בנוגע ל"עצים ואבנים", אבל ביהמ"ק שבתוך כאו"א מישראל, עליו נאמר²¹⁷ "ושכנתי בתוכם", "בתוך כל אחד ואחד מישראל"²¹⁸, הרי הוא קיים לעד ולעולמי עולמים²¹⁹.

ובכן:

נוסף על הפירוש הפשוט ב"לעשות כן תמיד", שביום השבת צריך לעשות מה שנאמר אודות יום השבת, וביום ראשון צריך לעשות מה שנאמר אודות יום ראשון כו' — ישנו פירוש רחב יותר ב"תמיד": בלי הפסק.

והיינו, שגם בענין ד"תמיד" יכול להיות חילוק מן הקצה אל הקצה: גם דבר שנעשה פעם אחת במשך כמה זמן, הנה כאשר נעשה כן בתמידות, הרי זה נקרא "תמיד", אע"פ שבאמת יש הפסק גדול בין פעם אחת לשני; אבל ישנו פירוש נוסף ב"תמיד" — שאין בזה הפסק²²⁰.

וכמו בלימוד התורה, שצריך להיות תמיד, כמ"ש²²¹ "והגית בו יומם ולילה" — הרי יש בזה ב' אופנים: יש מציאות — אצל סוג מסויים — שיוצאים י"ח "והגית בו יומם ולילה" ע"י לימוד "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"²²²; ואילו מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, אפילו רגע אחד ביום (גם אם עסק בתורה כל שאר משך היום) — יש בזה כל חומר הענין דביטול תורה, כדברי הגמרא במסכת סנהדרין²²³, כפי שמביא רבינו הזקן בספר התניא בתחלתו.

ובנוגע לענינו:

אע"פ שלכאורה שייכים הענינים של יום ראשון ליום ראשון בלבד, והענינים של יום השבת שייכים ליום השבת בלבד — הרי כשם שמיום השבת "מתברכין כולהו יומין", ובפשטות, שבכל ימי השבוע צריך להיות ניכר שהוא יהודי ששומר שבת כהלכתו, ומה גם שישנו הציווי "זכור את יום השבת לקדשו"¹⁴², וכמ"ש הרמב"ן שזהו ש"ישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוונו בו לזכור

(220) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 445. וש"נ.

(221) יהושע א, ח.

(222) מנחות צט, ב.

(223) צט, א.

(217) תרומה כה, ח.

(218) ראה אלשיך עה"פ. שלה סט, א.

ועוד.

(219) ראה גם תו"מ חנ"א ע' 98. וש"נ.

תמיד בכל יום" — הנה בדוגמת זה מובן גם בנוגע לשאר ימות השבוע, שכל יום ויום צריך להיות נכלל מכל שאר הימים (כמבואר בכ"מ הענין בזה בעבודת האדם).

וזהו הפירוש הפנימי בענינה של מסכת תמיד "שאינן בה .. אלא סיפור, שהוא אומר היאך היו מקריבין התמיד, כדי לעשות כן תמיד" — שצריך להתנהג תמיד באופן שעל ידו נזכה להקרבת התמיד, כשיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו, "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובתינו .. תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם"²²⁴, כמבואר במסכת תמיד,

החל מ"ביום הראשון היו אומרים לה' הארץ ומלואה וכו'", "לפי שהוא תחלת מעשה בראשית", כמ"ש¹⁴⁹ "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", וכדאיתא בגמרא במסכת חגיגה²²⁵ "עשרה דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן כו'", ולכל לראש — הענין שנתפרש בכתוב — "ויהי אור"²²⁶, שזהו האור שנברא ביום ראשון, ש"אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו"²²⁵, ועד ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים", כביאת משיח צדקנו, שאז ירד ויתגלה ביהמ"ק השלישי, בקרוב ממש.

* * *

לז. ידוע פתגם רבינו הזקן²²⁷ שצריכים לחיות על הזמן, וכפי שפירש, שהכוונה בזה היא לפרשת השבוע.

ובהקדים — שתיקנו לקרות בכל שבוע ושבוע פרשה בתורה, וכמ"ש הרמב"ם²²⁸ שיש בזה ב' מנהגים, ו"המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת". ופרשת השבוע הו"ע של לימוד שצריך להיות "מורה דרך" בחיי השבוע, וזוהי נקודת הענין של חיפוש רמזים והוראות בפרשת השבוע, ועד לחלק הפרשה הקשור עם יום זה.

אמנם, בעניני תושב"כ, לא תמיד יכולים לידע ביאור הדבר לתכליתו, ולכן יש צורך בתושב"ע"פ. וכמ"ש רבינו הזקן באגה"ק²²⁹ ש"רצון העליין ב"ה .. שבתורה שבכתב הוא מופלא ומכוסה טמיר ונעלם .. כמו מצות תפילין עד"מ, שנאמר בתושב"כ וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות

(227) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשוון).
(228) הלי' תפלה רפי"ג.
(229) סכ"ט (קג, ב).

(224) נוסח תפלת המוספין דיו"ט.
(225) יב, א.
(226) בראשית א, ג.

ביך עיניך²³⁰, והוא מאמר סתום ונעלם, שלא פירש הכתוב איך ומה לקשור. . והיכן הוא בין עיניך ועל ידך, עד שפירשה תורה שבע"פ כו".

ותורה שבע"פ כוללת משנה וגמרא, מכילתא, ספרא וספרי וכו', וכן הספרים שלאח"ז, כדאיתא בירושלמי²³¹ — ובלשון אחר במסכת מגילה²³² — ש"אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד כו", הרי זה נכלל בתושבע"פ, ועד למ"ש הרמב"ם בהתחלת הלכות ממרים: "בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה".

והגע עצמך: בזמנו של ב"ד הגדול שבירושלים היתה כבר המשנה, וגם הפלפול בדברי המשנה שזוהי הגמרא, כפי שמצינו בגמרא שאפילו אצל אברהם אבינו היו "ד" מאה פירקי" במסכת ע"ז²³³, וכמו"כ היו שש מאות סדרי משנה (בזמן ב"ש וב"ה)²³⁴, שמהם הוציא רבינו הקדוש ששה סדרי משנה. ואעפ"כ אומר הרמב"ם, ש"בית דין הגדול שבירושלים" — שהיו לאחרי ב"ש וב"ה — הנה לא זו בלבד שגם הם חלק מתורה שבע"פ, אלא "הם עיקר תורה שבעל פה"!

וזהו גם מ"ש באחרונים — וכך פוסק רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה²³⁵ — בנוגע לכלל ש"טעה בדבר משנה חוזר"²³⁶, שבזמן הגמרא ה' כלל זה רק בנוגע למשנה, אבל בזמן הגאונים הרי זה כולל גם את הגמרא, ועד ש"בזמן הזה, גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים כמו הטור והשלחן ערוך והגהותיו, בכלל משנה יחשבו".

והגדר בדבר הוא — כדברי הרמב"ם בנוגע לגזרות ותקנות ומנהגות, שאם "פשט הדבר בכל ישראל"²³⁷, הרי זה נעשה ענין של תושבע"פ, ועד שחל זה ה"עשה" ד"על פי התורה אשר יורוך"²³⁸, והלא תעשה ד"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך"²³⁸.

ומזה מובן, שכן הוא גם בנוגע לפירושים על תושב"כ שנתקבלו בכל ישראל, כמו פירוש רש"י — שזה נעשה ענין של תושבע"פ, ועד שזהו עיקר תושבע"פ.

ולכן מצינו באחרונים²³⁹ בנוגע ל"שנים מקרא ואחד תרגום", שמי שאינו מבין "תרגום", יכול לצאת י"ח ע"י פירוש רש"י, אע"פ שהתרגום

(236) כתובות פד, ב. וש"נ.

(237) שם פ"ב ה"ב.

(238) פ' שופטים יז, יא. רמב"ם שם פ"א

ה"א"ב.

(239) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה

ס"ב. וש"נ.

(230) ואתחנן ו, ח.

(231) פאה פ"א ה"ד.

(232) יט, ב.

(233) ע"ז יד, ב.

(234) חגיגה יד, א.

(235) רפ"ב. וש"נ.

נכתב בזמן התנאים, ואילו פירוש רש"י נכתב לא רק לאחר חתימת המשנה, אלא גם לאחר חתימת הגמרא ותקופת הגאונים, כיון שגם זה עשה חלק מתושבע"פ, ונכלל ב"עיקר תושבע"פ".

לח. ובנוגע לענייננו:

חלק הפרשה ששייך ליום זה הוא — התחלת פרשת וישב. ונוסף לזה, כיון שההתועדות קשורה עם י"ט כסלו, הרי זה קשור גם עם פרשת וישלח, כיון שבשבת קראו את כל הפרשה, ובפרטיות הרי זה קשור עם חלק הפרשה דשביעי, שהרי הפרשה נחלקת לשבעה חלקים, כנגד שבעת ימי השבוע.

והצד השווה ביניהם, ששייך הן להתחלת פרשת וישב והן לסיום פרשת וישלח — מודגש בפירוש רש"י בהתחלת פרשת וישב: "אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה .. פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה .. משל למרגלית שנפלה בין החול וכו'".

הביאור בדיוק לשון רש"י, שמתחיל "משל למרגלית שנפלה בין החול", ומסיים, "משליך את הצורות כו'" — ש"חול" (שבו נמצאת המרגלית, כמו רע שמעורב בו טוב, שזהו הניצוץ קדושה שעל ידו הוא קיום הדבר²⁴⁰) ו"צורות" (לאחרי שמוציאים את המרגלית, שאז נשאר רע בלבד, דבר המזיק, ואז מתבטל ממציותו) הם כנגד ב' העניינים שבעשור²⁴¹: (א) מה שיכול להתברר ולהתהפך לטוב (וע"ד מארז"ל עתיד

ברא דבר אחד לבטלה". אלא שבזה גופא יש כמה אופנים: יש ענין שכולו טוב, ויש שמיעוטו רע, ויש מחצה על מחצה, ויש רובו רע ומיעוטו טוב — כמבואר בע"ח (שמ"ב ספ"ד) פרטי הדבר. וכפי שרואים גם במוחש — שאין דבר בעולם שיהי' כולו רע; אם כולו רע — אזי בטל ועבר מן העולם.

241) ובלשון החסידות: (א) כפי שעשו שייך לקליפת נוגה, בחי' עץ הדעת טוב ורע (וזהו גם מה שנמשל לחזיר, שיש בו סימן טהרה אחד, ולכן "פושט טלפיו לומר ראו שאני טהור" (פרש"י תולדות כו, לד)), (ב) כפי שעשו יורד לג' קליפות הטמאות לגמרי. וזהו גם החילוק שבין ראשו של עשו לגופו של עשו — כפי שמצינו במדרשים דבר פלא, ש"רישי' דעשו בנו עיטפ" דיצחק" (תיב"ע ויחי נ, יג), כי, חושים בן דן קטע את ראשו של עשו (בעת הססוך בנוגע לקבורת

240) וכמדובר כמ"פ (ראה גם תו"מ חנ"ד ע' 212. וש"נ) שכל ענין ישנו גם בנגלה, עכ"פ ברמו — שזהו הכלל ש"כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו" (פרש"י שלח יג, כז), אבל דבר שאינו אלא שקר, אין לו קיום, ובלשון חז"ל (ב"ר פ"ח, ה): "אל יברא שכולו שקרים".

והענין בזה — שאין לך דבר בעולם שהוא רק שלילי, אלא בהכרח שיש בו איזה דבר חיובי, ומצד זה יכול להיות קיום גם לדבר השלילי.

וההסברה בזה — שהרי הכל בא מצד הקב"ה, כי "כל הנמצאים .. לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו" (רמב"ם הל' יסודות בתחלתן), ו"מפי עליון לא תצא הרעות" (איכה ג, לח). וכדברי הגמרא במסכת שבת (עז, ב): "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא

חזיר ליטהר), (ב) רע גמור שצריך לאבדו²⁴² — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס²⁴³ בלקו"ש חט"ו ע' 302 ואילך.

לט. וכללות הענין בזה:

מסופר בתושב"כ אודות עשו שהיו "ארבע מאות איש עמו"²⁴⁴, וגם הם היו בארץ כנען, ארץ מגורי אביו של יעקב, בארץ ישראל, ואח"כ הגיע לשם יעקב ממקום אחר בחוץ לארץ, מחרון, באמרו — מבלי להתיירא — שהולך לארץ אבותיו, ארץ ישראל, וכאשר פגש בו עשו — הנה לכל לראש "וישקהו"²⁴⁵ [ואף ש"נקוד עליו .. שלא נשקו בכל לכו"²⁴⁶, אבל בפועל נשקו], ואמר לו "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" (בשוה לך)²⁴⁷, ובסופו של דבר — "ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו .. ואת מקנהו .. וילך אל ארץ (לגור בארץ ימצא) מפני יעקב אחיו"²⁴⁸.

כלומר: למרות ריבוי העם שהי' לעשו, "ארבע מאות איש עמו", ועד שיעקב [באמרו "קטנתי מכל החסדים", "נתמעטו זכותי"²⁴⁹] חשש "אם יבוא עשו אל המחנה .. והכהו"²⁵⁰ — הנה עשו מעצמו, ללא מלחמה כו', אלא מתוך מנוחה כו', לקח את עצמו והלך "אל ארץ", וכל זה למה — "מפני יעקב אחיו", בגלל שיעקב הגיע לכאן!

וההוראה מזה: גם כאשר בני" נמצאים בין ריבוי גוים, בדוגמת "מרגלית" שנמצאת "בין החול"²⁵¹, ש"חול" מורה על הריבוי בכמות, כפי שמצינו בתושב"כ: "כחול הים אשר לא יספר"²⁵² — אין להם מה להתיירא, שכן, לא זו בלבד שה"מרגלית" תישאר בקיומה, אלא עוד זאת, שסוכ"ס יקויים מ"ש "וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו".

יש רק צורך בתוקף של יעקב — להתקין עצמו לשלשה דברים, לדורון לתפלה ולמלחמה²⁵³:

יעקב במערת המכפלה — ראה סוטה יג, א),	(249) שם לב, יא ובפרש"י.
ונתגלגל ראשו ונשאר במערת המכפלה	(250) שם, ט.
(בעיטפי" דיצחק), ורק גופו נשאר מבחוץ.	(251) "חול" דייקא, ולא "צרורות" — כיון
(242) ועז"נ (זכרי' יג, ב) "את רוח	שמדובר אודות סוג דרי הארץ שחיים בשלום,
הטומאה אעביר מן הארץ".	שלכן צריך ליתן להם צדקה, שהרי "מפרנסים
(243) בשילוב שיחת ש"פ וישב תשכ"ה.	עניי עכו"ם כו' מפני דרכי שלום" (גיטין סא,
(244) וישלח לב, ז.	א), שזמה גופא מוכח שיש בהם דבר טוב.
(245) שם לג, ד.	(252) שם, יג.
(246) פרש"י עה"פ.	(253) פרש"י שם, ט. — נתבאר בלקו"ש
(247) שם, יב (ובפרש"י).	חט"ו ע' 265 ואילך.
(248) שם לו, ו (ובפרש"י).	

אם יעקב רוצה לברוח — הרי זה היפך מענין של מלחמה; "דורון" — כאשר לפעמים יש צורך בכך — הרי זה כפי שעשה יעקב ששלח רק כאלו שאינם ראויים לקרבנות²⁵⁴, כך, שנשאר רק הגשמיות שבדבר (ללא החלק הרוחני שבו, שעל זה מורה היותו ראוי לקרבן); וכמו"כ צ"ל ענין התפלה — "אלקי אבי אברהם גו"²⁵⁵ ואז — "אלקי אברהם בעזור" (כדרך שהי' עוזר לאברהם), כיון ש"קובע מקום לתפלתו"²⁵⁶ (כמו אברהם שקבע מקום לתפלתו), והיינו²⁵⁷, שהתפלה היא באופן של קביעות, והקביעות פועלת על המקום שניכר בו שהוא מקום תפלה, והיינו, שכשם שאצל אברהם, הנה למרות ש"אחד הי' אברהם"²⁵⁸, ובאופן ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"²⁵⁹, הנה סוכ"ס אמרו לו הגוים "נשיא אלקים אתה בתוכנו"²⁶⁰, כך גם אצל יעקב, שלמרות שבתחילה הי' עשו הולך לקראתו "וארבע מאות איש עמו", ואילו אצל יעקב יש רק "מתי מספר"²⁶¹, הנה סוכ"ס הולך עשו מפני יעקב אחיו.

וכן הוא האמת בנוגע לכמה שכונות בישראל, שהתחילו להתיירא מזה שישנם ריבוי אלופי עשו, אלופי שעיר, ויש להם "ארבע מאות איש", וטוענים "לנו הארץ" — שכאשר יעקב מתקין עצמו לדורון לתפלה ולמלחמה, אזי אין צורך במלחמה, אלא חיים בשלום כולם ביחד (כמו אצל יעקב — "וישקהו", "ויאמר נסעה ואלכה ואלכה לנגדך"), וסוכ"ס מכירים את האמת (כשם שעשו הכיר את האמת, "וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו", כפי שמפרש רש"י: "מפני שטר חוב וכו'") — ששכונה זו שיש בה ישיבות, בתי כנסיות ובתי מדרשות, היא "ארץ מגורי אביו" של יעקב, כדברי הגמרא במסכת ברכות²⁶²: "דרשו ה' בהמצאו"²⁶³. . בבתי כנסיות ובבתי מדרשות", שנקראים "מקדש מעט"²⁶⁴, ופועלין שהשכונה כולה, עם הבתי-כנסיות ובתי-מדרשות, נשארת בידי בני", ומסתלק כל הענין שעלול להזיק כו'.

מ. ואז — "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען", באופן של ישיבה בשלוה, כפי ש"ביקש יעקב לישוב בשלוה"²⁶⁵, אלא שבזמנו לא

(254) ראה הנסמן בתו"ש עה"פ שם, יד	(259) ב"ר ספמ"ב.
(אות פו).	(260) חיי שרה כג, ו.
(255) שם, יו"ד.	(261) וישלח לד, ל.
(256) ברכות ו, ב (ובפרש"י). שו"ע אדה"ז	(262) בירושלמי — פ"ה ה"א. וראה
אור"ח ס"צ סי"ח.	ברכות ו, א.
(257) ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' כז. ע' תא.	(263) ישע"י נה, ו.
תרמ"ד ס"ע ריד ואילך.	(264) יחזקאל יא, טז. וראה מגילה כט, א.
(258) יחזקאל לג, כד.	

נתקיימה בקשה זו (ואדרבה: "קפץ עליו רוגזו כו" 265), אבל כיון שזהו רצונו של צדיק, ובפרט "בחיר שבאבות" 266, "שלימו דאבהן" 267, הרי בודאי שסוכ"ס יתקיים הדבר — שיעקב, שכולל כל ישראל כולם 268, ישב בשלוה, וכמ"ש 269 "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב",

ויקויים מה שהבטיח יעקב לעשו ש"אבוא אל אדוני שעירה", "בימי המשיח, שנאמר 270 ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו" 271,

ואז זורקים את ה"צוררות", ונשארת אצל הקב"ה ה"מרגלית" — בני", כפי שיושבים בשלוה, "איש תחת גפנו ותחת תאנתו" 272, ועד ש"לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" 273 — שזהו המעמד ומצב שאודותיו מדבר הרמב"ם בסוף הלכות תשובה, וכאשר לומדים הלכות תשובה, הרי זה לימוד המביא לידי מעשה — שישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין 274, ובאים להלכות מלכים, שהסיום שלהם הוא כמו הסיום של הלכות תשובה, אלא באופן של הוספה (כמשנ"ת פעם בארוכה 275),

ש"לא נתאוו .. ימות המשיח לא כדי כו", לא מפני ריבוי המעדנים, ש"כל המעדנים מצויין כעפר", אלא "כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה כו", ועד ש"יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישגו דעת בוראם" — שזהו ענין פנימיות התורה, תורתו של משיח, שעז"נ 276 "ישקני מנשיקות פיהו" — "שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים",

בעגלא דידן, כביאת משיח צדקנו.

* * *

מא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה פדה בשלום נפשי.

* * *

(270) עובדי' בסופו.	(265) פרש"י ר"פ וישב. — נתבאר בלקו"ש
(271) וישלח לג, יד ובפרש"י.	ח"ל ע' 176 ואילך.
(272) מלכים"א ה, ה. מיכה ד, ד.	(266) ראה שעה"פ תולדות כז, כה. וראה
(273) ישעי' יא, ט.	גם ב"ר רפע"ו. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמז,
(274) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.	ב. קעא, ב.
(275) ראה תו"מ חנ"ג ע' 304. וש"נ.	(267) זהר קמז, ב שם. ועוד.
(276) שה"ש א, ב.	(268) ראה תניא אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב).
	(269) ברכה לג, כח.

הוספה

א

בי"ה, כ"ו שבט תשי"ג
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ת"ח ת"ח בעד הבשו"ט מהטבת מצב בריאות ... שי, ובטח מעורר את אביו ואת הנער עצמו להוסיף בעניני תורה ומצות. ומה שנתן לו איזה סכום למעמד, וביאר הדבר שהי צריך לענות על מכתבי וכו', הנה עליו להסבירו, שאף שענין המעמד דבר גדול הוא וכמבואר בכמה ממכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה אחכ"ז ידוע פסק המשנה שהעולם עומד על ג' קוים ואין לצאת בקו הגמ"ח ידי חובת שני הקוים דתורה ועבודה, וזוהי חובת גברא דכאו"א להוסיף אומץ בשלשת הקוים גם יחד ומעלין בקדש וכל המוסיף מוסיפין לו, ובטח ימצא האותיות המתאימות איך להסביר להם את כל זה.

ב

בי"ה, כג' כסלו תשכ"ב
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הרביעי, בו כותב עוה"פ אודות מצב בריאות זוגתו תחי' שצריכה טפול ועזר בעניני שהוא העושה זה עד עתה, וביחד עם זה במצב בריאותו יש רופא אומר שצריך להכנס להאֶסְפִּיטָאֶל למשך זמן.
בכגון זה לכל לראש צריך לברר דעת שני רופאים מומחים בהנוגע אליו, האם מוכרח הטפול של נתוח וכו', או שאפשר לרפאות באופן אחר. והרי במקום שאפשרי טפולים אחרים — יש להם קדימה לגבי טפול ע"י נתוח, כמובן.

א

פסק המשנה שהעולם עומד על ג' קוים: אבות פ"א מ"ב.
ומעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.
וכל המוסיף מוסיפין לו: ביצה טז, א.

ב

מצילום האגרת.

בנוגע לזוגתו תחיי – באם מאיזה סיבה, משך זמן לא יוכל לטפל בה בעצמו, יש לברר איזה בית הבראה (קאָנוועלעסען האָם) כשר לבני ישראל, שיש להכנס לשם למשך זמן אם בתשלומין או על ידי פעדעריישאָן וכיו"ב, ובודאי הרופא המשפחתי יכול לברר הכתבת של בתי הבראה כהנ"ל.

וכיון שנמצאים הננו בערב חנוכה, ימי הנסים והפורקן, יהי רצון שיהיי כן בעניניהם ויבשר טוב.

בברכה

מ. שניאורסאהן

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' מאיר

ב"ר אליהו ז"ל

ראבקין

נלבי"ע ז"ך כסלו, נר ג' דחנוכה ה'תשנ"ט

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו